

KLEMENČEVA KMETIJA IZ VINJ

Že lani se je v Vinjah marsikaj spremenilo. Dolgo načrtovane ceste so bile končno asfaltirane in urejeno odvodnjavanje. Neasfaltirana je ostala cesta proti Grbarju, Hrastarju, Matetu, Klemencu in Kokolu. To pride na vrsto v letu 1994 (upajmo) in še naprej mimo Gašperja do Jernača.

Ena večjih in najstarejših kmetij v Vinjah je Klemenčeva (ali po starem Klemenova). Njiv, travnikov in gozdov je skupno 18 hektarov in to približno vsakega pol.

Klemenčeva mama, Marija Ložar, je bila rojena leta 1895. Umrila je v začetku II. svetovne vojne, leta 1942, stara komaj 47 let. Oče Franc Gostinčar rojen 1899. leta, je bil Marinov iz Vinj. Po ženini smrti je ostal sam s sedmimi otroki. Najstarejši Micki je bilo takrat 16 let in je prevzel celotno gospodinjstvo v družini. Oče, Micka, France, Francka in Janez, ki mu je bilo takrat 12 let, so se ukvarjali z delom na posestvu. Preostali trije, Vera, Jože in Tone, so bili stari od 5 do 10 let.

Med vojno jim že zaradi izgube matere in žene ni bilo lahko, povrh pa so v hišo prihajali zdaj eni zdaj drugi, pred koncem vojne pa še tretji in vsi so kaj želeli oziroma zahtevali.

V napol leseni, izrazito v gorenjskem slogu zgrajeni kmečki hiši je zraslo 7 otrok, ki še vsi živijo. Hiša je potisnjena v breg, tik pod »Rebrijo«. Živel so od prireje živine, lesa in kmečkih pridelkov,

ki so zrasli na večinoma strmo ležečih njivah. Pretočenega je bilo veliko znoj in veliko garanja je bilo potrebno, da se je nasitilo in obleklo toliko otrok. Po vojni so drug za drugim, odhajali od doma. Oče je bil težko bolan in ker se po ženini smrti ni več poročil, je ostal brez gospodinjke. Še največ sta mu pred smrtjo pomagala France in Francka. France je bil v službi v Državni založbi in je nazadnje prodajal knjige, kar mu je omogočalo, da je očetu pomagal pri obdelavi posestva in vzreji živine. Francka je hodila v tovarno Saturnus. Nazadnje je morala pustiti službo, da je gospodinjila in skrbela za težko bolnega očeta.

Nase je prevzela težko breme. Zaradi tega je ostala brez potrebnih delovnih let, posledica pa je, da ima zdaj najskromnejšo pokojnino. Po očetovi smrti je ostala brez vsega: brez službe, brez moža in brez delovnih let. Ostalo ji je samo še delo na kmetiji, ki ni njena.

Ko je oče leta 1975 po dolgotrajni bolezni in trpljenju umrl, je družina, ki jo je kolikor toliko povezoval, razpadla. Pose-

stvo je prevzel France, ki je nakupil tudi nekaj kmetijskih strojev in traktor. Po upokojitvi se je v glavnem posvetil živinoreji. V hlevu ima tudi do 10 glav goveje živine. V Sentiakobu si je zgradil stanovanjsko hišo. Na starost bi si lahko uredil udobnejše življenje, vendar ne more iz svoje kože. Bregovi in zemlja pod »Rebrijo« so ga privezali nase. Dedovanje menda še vedno ni dokončno urejeno. Menda bi si grunt najraje razdelili med seboj. Pred leti je bila kmetija zaščiten. Vprašanje je, ali tisti zakoni še veljajo?

Ne bilo bi prav vtikati nos v stvari, ki se nas ne tičejo, še posebno zato, ker je v takih in podobnih primerih vedno več resnic in pravic. Na račun tega pa imajo po navadi korist le advokati.

Na koncu bi si dovolil pripomniti samo to: škoda bi bilo lepega posestva, ki bi z razdelitvijo razpadlo. Škoda je stare slovenske kmečke hiše, zgrajene v značilnem gorenjskem slogu. Je ena že zelo redkih lepih gorenjskih kmečkih hiš, ki bi se še dala adaptirati, čeprav je manjši del že porušen. Obnovljena oziroma restavrirana bi lahko bila lepa turistična zanimivost v našem delu Zasavja.

MARJAN LAUTAR

Naša skupnost bo spet izšla 1. marca. Prispevke in oglase sprejemamo do 21. februarja.

OBVESTILO

Obveščamo vse člane KO Društva izgnancev Slovenije Moste-Polje, da bo letna konferenca društva v četrtek, 10. februarja 1994 ob 16. uri na OŠ Nove Jarše, Clevelandska 11.

KO DIS
Moste-Polje

PRAVILNA REŠITEV NOVOLETNE NAGRADNE KRIŽANKE

Vodoravno: Fužine, Lauda, emisar, popep, cigara, mera, Ararat, božič, mi, VO, stvar, vi, ptica, šarenica, Temis, Edo, patos, Oto, opera, verbum, glasnik, pinasa, Tajo, Loren, ogon, livarstvo, Clark, srt, narezek, idol, cer, tat živi, tatič visi, Ham, Mirna gora, Titan, tla.

Nagrajenci:

Veliki ugankarski slovar prejmeta Tina Pšeničnik, Rusjanov trg 1, 61110 Ljubljana in Ivanka Zabukovec, Zaloška 98/IV, 61110 Ljubljana, knjigo Slovenija iz zraka pa Nina Demsky, Kersnikova 11, Grosuplje.

Knjiga, kakršna je VELIKI UGANKARSKI SLOVAR, še ni izšla v Sloveniji. Martin Ojsteršek je napisal slovar na 1764. straneh in je vezan v dve knjigi. Besedje v slovarju je razvrščeno po dveh načelih. V prvi knjigi opisom gesel po abecedi sledijo

rešitve, v drugi knjigi pa imamo ob abecednem seznamu gesel tudi njihove pomenske definicije. Da bi bila definicija lažje razumljiva in pot do rešitve hitrejša, je avtor opise poenostavil in poenotil. S tem je prišel v obeh knjigah do 65000 prečiščenih gesel. VELIKI UGANKARSKI SLOVAR je namenjen predvsem ljubiteljskim reševalcem ugank in tistim, ki na svojih knjižnih policah nimajo vseh najnovejših leksikonov in enciklopedij.

VELIKI UGANKARSKI SLOVAR lahko naročite po telefonu 061/140 24 07.

ŠE ENKRAT O RAZSTAVI KMETIJSKI PRIDELKI...

Čeprav smo o razstavi pisali že v prejšnji številki NS, smo se odločili, da zaradi odmevnosti prireditve objavimo tudi oceno tega dogodka.

Odnos do življenja na vasi se spreminja. Ni še dolgo tega, ko je bilo podeželje pojem za zaostalost, celo predmet zasmeha. Danes postaja vas s svojimi značilnostmi eksotika, življenje na vasi pa privilegij.

Moda bo šla najbrž iz ene skrajnosti v drugo, vendar pa je prav, da se tak način življenja pokaže v svetlejši in realnejši luči. Razstava Kmetijski pridelki in turizem v občini, ki je bila od 26. do 29. novembra v Zadrskem domu Zadovolje, je poskušala oboje nazorno prikazati. Razstava kmetijskih pridelkov je imela namen privabiti ljubljanske porabnike v okolje, kjer se pridelava večina zelenjave, ki je na prodaj na ljubljanskih tržnicah. Osveščeni kupci se namreč vedno bolj zanimajo tudi za izvor vrtnin. Okolje, kjer pridelki zrastejo, želijo spoznati, še posebej s turističnega vidika, prav tako pa tudi ljudi in način pridelave.

Razmere pri našajo kmetom vedno težji boj za obstoj na trgu, kjer jim konkurira uvožena zelenjava. Neposredna bližina mesta bi morala našim kmetom dajati prednost, saj je sveža zelenjava bistveno kvalitetnejša. Na to je treba neprestano opozarjati in to tudi izkoristiti. Razstava naj bi k temu pomagala.

Na razstavi je sodelovala večina vrtnarskih kmetij (31) v občini. Razstavljalci so predstavili pred-

vsem pridelke, namenjene prodaji, nekaj pa je bilo tudi krmnih okopavin in sadja – predvsem za domačo uporabo. Jesenske vrtnine so bile predstavljene skoraj v celoti (13 vrst), večina od njih vsaj z dvema sortama. Razstavljani so bili tudi pridelki, ki zahtevajo predelavo na domu, npr. kislo zelje in repa. Prijetno presenečenje so bili trije proizvajalci, ki so predstavili vakumsko pakirano kislo zelje, repo in glave z urejenimi napisi pridelovalcev.

Hribovske kmetije so se predstavile z jabolki (14 sort) in hruškami iz kmečkih sadovnjakov. Poletne sorte so bile prikazane v predelani obliki (žganje in krlji).

Razstavljene pridelke so si ogledali tudi strokovnjaki z Biotehniške fakultete, Oddelka za agronomijo in Kmetijskega inštituta Slovenije, prof. dr. J. Korošec za krmne okopavine, mag. M. Jakše, N. Kacjan in M. Škof za vrtnine in M. Jazbec za sadje. Vsi so pohvalili zamisel za organiziranje razstave in lepo udeležbo razstavljalcev. Dali pa so tudi različne predloge, kako v prihodnje razstavo še izboljšati, da bo v poduk tako pridelovalcem kot kupcem.

SPLOŠNA KMETIJSKA SVE-TOVALKA MATEJA STRGULEC

FRANCE ČEPIN BI PLETET, ČE BI LAHKO PRODAL

Sredi starega vaškega jedra na bregu Ljubljanice stisnjene vasice Spodnji Kašelj živi France Čepin. Leta 1954 je tu kupil staro hišo in se z družino priselil v kraj. Ne daleč od hiše mu pod bregom šumi Ljubljana, za njo pa se visoko pne gozdmati Kašeljski hrib z Debnim vrhom. Ob njegovi hiši stoji visoka brajda, ki z malo dokuplenega grozja daje dovolj vina za domače pitje. Pogled na izdelano brajdo in po njej speljano trto človeku pove, da so pri tej hiši spretne roke ter reda in lepoto vajeno oko.

Obiskal sem ga zato, ker plete košare in druge izdelke iz vrbovega šibja, za kar je po slovenski tradiciji zima najprimernejši čas. Pa ga nisem našel pri pletenju. Posnetek sva naredila naslednji dan, ko je samo zaradi moje želje začel pletiti novo košaro. »Bi še pletel, če bi lahko prodal,« mi je potožil že na začetku najinega pogovora. »Do leta 1990 sem sodeloval z kmetijsko zadruzo TZO Dobruje. Prišli so, odpeljali, razstavili na vsakoletni razstavi in potem prodali. Dobil sem denar in še priznanja, to so bili lepi časi,« in nekoliko razočarano nadaljuje, da je vsega tega zdaj konec. Sam ne zmore pripraviti zadosti šibja in vsega drugega, splesti in potem še prodajati. Ljudje pa bi najraje imeli kar zastoj. »To je vse ročno delo, ljudi, ki pa to cenijo in jim na primer košara pomeni nekaj več kot le posodo za krompir ali jabolka, je pa še

vedno premalo.« Povsem sem se strinjal z njim. V zdajšnjem času je res plastičnih posod vseh vrst dovolj za vse mogoče, vendar je doma spletena košara, še prijetno dišeča po vrbi, uporaben predmet in hkrati prelep okras naših domov. V še tako mestno stanovanje prinese toploto domačnosti in diha naše slovenske dediščine.

V njegovem pletarskem prostoru je lepo število dokončanih košar in naramnih košev. »Vse to sem napletel že lani, zdaj pa skušam to nekako prodati, sicer pa me je lani srce z infarktom opozorilo, da moram nekoliko več počivati.«

Kdo vas je naučil pletiti?

»Naučil sem se od mame. Živel smo v Senovem. Oče je bil rudar in tudi živel je tedaj po rudarsko. Garal za majhen denar, robanil, včasih popival in delal otroke. Dvanajst otrok nas je

bilo. Dan za dnem smo bili ob materi. Morala je prijeti za vsako delo, da smo preživeli. Tudi lonce je vezala in pletla košare. Otroci smo jo gledali, ji pomagali in kmalu tudi sami poskušali posnemati njene gibe. Ni imela časa, da bi nas učila, iz njenega obnašanja pa smo razumeli, da se moramo naučiti vsega kar dela ona, če hočemo preživeti. Tako sem si prvi naramni koš sam spletel že prej, kot sem šel v prvi razred.«

Kako pa vas je potem pot zanesla v Spodnji Kašelj?

»Kot že mnoge druge tukaj v Kašlju in Zalogu tudi mene železnica. Rodil sem se leta 1916 in se v stari Jugoslaviji zaposlil na železnici ter se izučil za kurjača na parnih lokomotivah. Tudi med vojno sem bil ves čas kurjač in dan za dnem takorekoč nosil glavo v torbi. Nekaj časa sem v času zavezniškega bombardiranja vozil celo z nemških strojevo-

djem v Avstriji. Ko pa smo šli malo pred koncem vojne z dvema lokomotivama in številnimi vagoni iz Ljubljane v Kočevje po umikajoče se Nemce, so nas napadla partizanska letala in preruševala obe lokomotivi, sam pa sem bil ranjen v nogo. Leta 1946 sem se oženil in dobil prvo hčerko, kasneje še dve in sina, ki je zdaj tudi železničar – strojevodja na električni lokomotivi.«

Ne, zadovoljstva, da je tudi sin železničar, da ima družino in da so hčere dobro poročene, tega kljub vsej zadržanosti ni mogel skriti. Že devetkrat je bil dedek in enkrat pradedek, si lahko mislite koliko ponosa...

Veliko mi je še pripovedoval o vojnih dogodivščinah, o miniranih progah, Italijanih, Nemcih, sabotažah in skrivnih pošiljkah za partizane. Da, tudi o garanju po končani vojni, o težkem življenju s kartami, o udarništvu in tudi o velikem iskrenem navdušenju, da si bodo zdaj zgradili boljšo državo kot je bila Kraljevina SHS. On je v to iskrenoupal »in tudi zgodilo se je tako! Ni bilo več dekel in hlapcev in ne beračev po mestih in vaseh. No, zdaj smo samostojna država in v vsej zgodovini nismo imeli tako čiste priločnosti, da bi bili lahko sami sebi gospodje. Nenehni prepiri ministrov in strank pa me zelo spominjajo na starojugoslovanske razmere ter me navdajajo s strahom, da se bodo spet povrnili časi brezpravnih hlapcev, dekel in beračev. In tako kot naši očete niso mogli pozabiti ranjke Avstrije, tudi mi ne bomo mogli pozabiti Titove Jugoslavije.«

SLAVKO GERLICA

France Čepin med svojimi izdelki, ki čakajo kupce. Med številnimi priznanji, ki jih je prejel, ima na steni obešeno priznanje in naziv mojstra domače obrti, ki ga je leta 1986 prejel na razstavi v Slovenj Gradcu. Živi na Vaški poti 36, ki jo prav te dni pripravljajo za asfaltiranje.